

711020
11 januari 2012

Concept Notitie
Reikwijdte en Detailniveau

Windpark Oostermoer
en samenhang met
Windpark De Drentse Monden

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Documenttitel	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Oostermoer en samenhang met Windpark De Drentse Monden
Soort document	Definitief 11 januari 2012
Projectnaam	Windpark Oostermoer en samenhang met Windpark De Drentse Monden
Projectnummer	711020
Auteurs	Pondera Consult BWN Partners

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING EN ACHTERGROND	1
1.1	Inleiding	1
1.2	De initiatieven voor windparken De Drentse Monden en Oostermoer	1
1.3	De m.e.r-procedure	4
1.4	De m.e.r-procedure windparken De Drentse Monden en Oostermoer	5
1.5	Initiatiefnemer, bevoegd gezag en andere overheden	8
1.6	Deze startnotitie	10
1.7	Leeswijzer	10
2	DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN	11
2.1	Nut en noodzaak windenergie en doelstellingen	11
2.2	Uitgangspunten	13
2.3	Ontwikkeling in samenhang met het initiatief De Drentse Monden	14
3	VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	15
3.1	Voornemen	15
3.2	Alternatieven	18
4	MOGELIJKE EFFECTEN EN MAATREGELEN	21
4.1	Mogelijke effecten	21
4.2	Effectbeoordeling	24
4.3	Mitigerende maatregelen	26
4.4	Leemten in kennis	26
4.5	Evaluatie	26
5	PROCEDURES EN BESLUITVORMING	27
5.1	Rijkscoördinatieregeling en rijksinpassingsplan	27
5.2	M.e.r.-procedure	27
5.3	Nog te nemen besluiten	29
5.4	Informatie en inspraak	30
Bijlage 1	Gebruikte afkortingen en begrippen	31

1 INLEIDING EN ACHTERGROND

1.1 Inleiding

Op 12 oktober 2011 is het initiatief voor windpark Oostermoer aangemeld voor de zogenaamde rijkscoördinatieregeling. Per brief van 7 november 2011 heeft de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) rijkscoördinatie toegezegd voor windpark Oostermoer. Dit betekent dat de vergunningverlening voor het project door het Rijk wordt gecoördineerd en dat het ruimtelijk besluit over het project door het Rijk wordt genomen in een (rijks)Inpassingsplan. Hiervoor dient de procedure van een milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen te worden.

In juni 2011 is reeds de formele procedure gestart voor de milieueffectrapportage voor het windpark De Drentse Monden, gelegen in de gemeente Borger-Odoorn in de Drentse Veenkoloniën. Daarnaast is nu dus in de aangrenzende gemeente Aa en Hunze eveneens een initiatief ontstaan voor realisatie van windpark Oostermoer. Daarop hebben het bevoegd gezag en de bij de beide windparken betrokken partijen besloten één gemeenschappelijk milieueffectrapport (MER¹) op te stellen waarin beide initiatieven en hun onderlinge samenhang worden onderzocht.

Voor u ligt de concept notitie reikwijdte en detail die hierna korthedshalve aangeduid wordt als 'startnotitie', voor het windpark Oostermoer. In het kader van de procedure die tot een gemeenschappelijk MER moet leiden is deze startnotitie een aanvulling op de concept 'Notitie reikwijdte en detail' voor windpark De Drentse Monden die op 23 juni 2011 is gepubliceerd in Staatscourant nr. 11122 en in de periode van 24 juni 2011 tot en met 4 augustus 2011 voor zienswijzen ter inzage heeft gelegen. Onderhavige startnotitie gaat in op het initiatief van windpark Oostermoer en de samenhang tussen windpark Oostermoer en windpark De Drentse Monden. In dit inleidende hoofdstuk worden beide initiatieven, hun samenhang en de voorgestelde procedure toegelicht. Aan het slot van het hoofdstuk treft u een leeswijzer voor de rest van dit document.

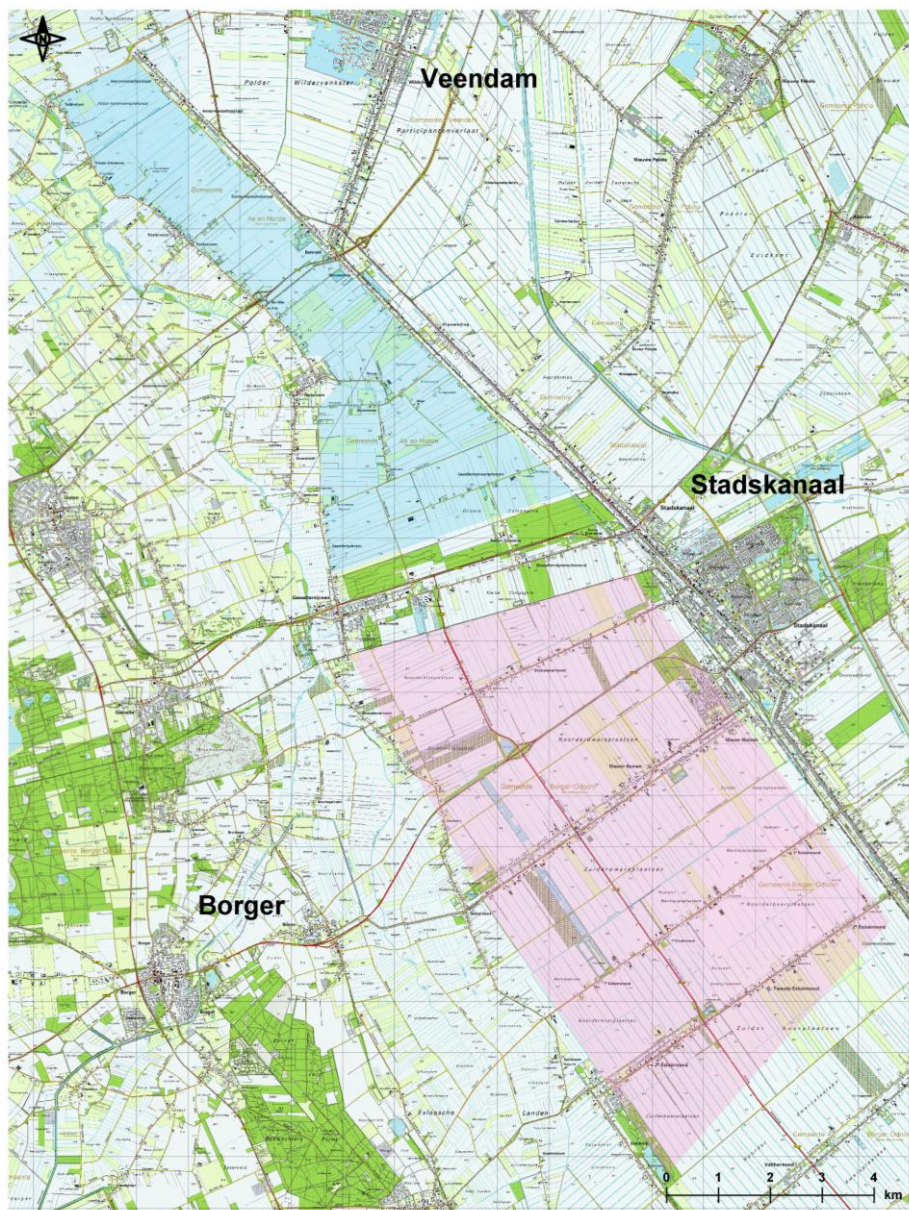
1.2 De initiatieven voor windparken De Drentse Monden en Oostermoer

Ligging

De plangebieden voor windparken De Drentse Monden en Oostermoer liggen, van zuid naar noord, in elkaars verlengde in het Drentse veenkoloniale gebied, ingeklemd tussen de provinciegrens met Groningen en de Hondsrug (zie figuur 1.1). De plangebieden bestrijken in totaal zo'n 8.600 hectare, waarvan circa 5.800 hectare in de gemeente Borger-Odoorn (windpark De Drentse Monden, ten zuiden van de N387) en circa 2.800 hectare in de gemeente Aa en Hunze (windpark Oostermoer, ten noorden van de N387). Beide plangebieden liggen in het zoekgebied voor windenergie, zoals in juni 2010 vastgesteld in de Omgevingsvisie van de provincie Drenthe (zie paragraaf 2.1).

¹ Met het MER in hoofdletters wordt het rapport bedoeld (Milieu Effect Rapport), met de m.e.r. de procedure van de milieueffectrapportage.

Figuur 1.1 De plangebieden voor de windparken De Drentse Monden en Oostermoer

Legenda:

- Plangebied Windpark Oostermoer
- Plangebied Windpark De Drentse Monden

Windpark De Drentse Monden

Windpark De Drentse Monden is een initiatief voor de ontwikkeling van een windpark met een geïnstalleerd vermogen van ongeveer 300 tot 450 MW. Achter de ontwikkeling van het windpark staan twee initiatiefnemers, namelijk een groep agrarische ondernemers/ grondeigenaren, verenigd in Duurzame Energieproductie Exloërmond BV en Raedthuys Windenergie BV.

Aanleiding om dit windpark in het veenkoloniale gebied nabij Eerste en Tweede Exloërmond, Nieuw-Buinen en Drouwenermond te gaan ontwikkelen, is voor de initiatiefnemers in de eerste plaats de exploitatie van het windpark. Daarnaast willen de initiatiefnemers bijdragen aan het versterken van de regionale economie en de doelstelling om het aandeel duurzame energie te

verhogen. Het initiatief is op 29 december 2009 (zuidelijk deel) en 19 mei 2010 (aangevuld met noordelijk deel) aangemeld in het kader van de rijkscoördinatie-regeling (RCR). Op 8 juli 2010 heeft de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) per brief bevestigd dat de RCR van toepassing is. Dat betekent dat het ruimtelijk besluit over het project genomen wordt in een (rijks)inpassingsplan en de verlening van de voor het windpark benodigde vergunningen door het Rijk wordt gecoördineerd (zie hierna en paragraaf 5.1).

Windpark Oostermoer

Oostermoer is een initiatief van een groep agrariërs en grondeigenaren, in samenwerking met Windunie Development. Het gaat hierbij, afhankelijk van het type windturbine en de mogelijke opstellingen, om ongeveer 120 tot 150 MW geïnstalleerd vermogen.

Het initiatief is ontstaan vanuit de wens van een aantal agrarische ondernemers om gezamenlijk een windpark te ontwikkelen en te exploiteren, in een door de provincie Drenthe in de Omgevingsvisie (juni 2010) aangewezen zoeklocatie voor windenergie. De betrokken agrarische ondernemers en andere grondeigenaren hebben zich verenigd om de ontwikkeling van dit windpark op te pakken en hebben daarbij samenwerking gezocht met Windunie Development BV als medeontwikkelaar. Het windpark Oostermoer bestaat uit twee deelgebieden met elk hun eigen projectorganisatie. De twee gebieden worden gescheiden door de N33, waarbij het gebied Greveling aan de noordkant ligt en het gebied Boerveen aan de zuidkant. Tezamen wordt dit aangeduid met de naam Windpark Oostermoer. Het initiatief is op 12 oktober 2011 aangemeld in het kader van de rijkscoördinatie-regeling. Op 7 november 2011 heeft de Minister van EL&I per brief bevestigd dat de RCR van toepassing is.

Samenhang

De windparken De Drentse Monden en Oostermoer worden gescheiden door de N378 (Stadskanaal-Gasselte) en het daarlangs gelegen bosgebied. Beide parken liggen in elkaars verlengde en vanuit ruimtelijk perspectief is er sprake van een samenhangend gebied. Vanuit diverse plekken in de omgeving zal zicht bestaan op zowel het park De Drentse Monden als op het park Oostermoer. Ook voor andere milieuaspecten zoals ecologie zal in meer of mindere mate sprake zijn van samenhangende en cumulatieve effecten (zie nader hoofdstuk 4). Door deze samenhang van beide projecten is het opstellen van een gezamenlijke milieueffectrapportage nodig teneinde de milieueffecten ook in gezamenlijkheid te beschouwen.

Overige initiatieven in de omgeving

In de omgeving is ten oosten van windpark Oostermoer eveneens een initiatief voor een grootschalig windpark in ontwikkeling, nabij Veendam en Menterwolde langs de rijksweg N33. De dichtstbijzijnde windturbine van dit initiatief zal zich naar verwachting op circa vijf kilometer afstand van windpark Oostermoer bevinden, waarna het park zich in noordoostelijke richting uitstrekt.

Bij het beoordelen van de effecten van de verschillende alternatieven en varianten in het MER voor Oostermoer en De Drentse Monden zal ook de cumulatie van milieueffecten met windpark N33 in beeld worden gebracht.

Eén ruimtelijke afweging

Gelet op het voorgaande zijn de betrokken bevoegde gezagen (EL&I en IenM) van mening dat het wenselijk is om ten behoeve van de besluitvorming een ruimtelijke afweging te kunnen

maken, waarbij windpark Oostermoer en windpark De Drentse Monden in onderlinge samenhang kunnen worden gezien. Daarom is besloten voor deze beide projecten gezamenlijk één milieueffectrapport op te stellen. In dat milieueffectrapport kunnen de gecombineerde effecten van beide projecten in beeld worden gebracht en alternatieven onderzocht die met de genoemde samenhang rekening houden (zie hoofdstuk 3). Mede op basis van dat MER kan dan vervolgens een integrale ruimtelijke afweging worden gemaakt met betrekking tot de inpassing van beide projecten.

Overigens is in deze fase nog niet besloten of deze integrale ruimtelijke afweging ook zal worden vertaald in één inpassingsplan voor beide projecten, of dat twee afzonderlijke inpassingsplannen worden gehanteerd. Beide opties zijn mogelijk, mits de samenhang tussen beide projecten voldoende tot zijn recht komt.

Het op te stellen MER dient, naast de onderbouwing van de ruimtelijke afweging, overigens ook ter onderbouwing van de omgevingsvergunningen (voormalige bouw- en milieuvergunningen) voor beide parken (zie volgende paragraaf).

1.3 De m.e.r-procedure

Voor de realisatie van de windparken is een aantal vergunningen vereist, zoals omgevingsvergunningen. Ook moeten de windparken ruimtelijk mogelijk gemaakt worden in het kader van de Wet ruimtelijke ordening door het vaststellen van een (rijks)inpassingsplan. Ter onderbouwing van het inpassingsplan en de omgevingsvergunning wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar plan-m.e.r. en project-m.e.r.

Kader 1.1 Het milieueffectrapport

Het milieueffectrapport (MER) is het eindresultaat van de m.e.r.-procedure. In het MER worden de milieueffecten van een plan of project beschreven. Op grond van de Wet milieubeheer is vereist dat voor bepaalde activiteiten een MER wordt opgesteld. Dit heeft tot doel om de milieueffecten van een activiteit een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over een plan of project (bijvoorbeeld in het kader van de vergunning of het bestemmingsplan). In de Wet milieubeheer is voorgeschreven hoe de procedure voor de m.e.r. dient te verlopen.

Het MER geeft inzicht in de effecten op het milieu en in dit geval zal het voornamelijk gaan over de effecten op landschap, natuur (met name vogels), energieopbrengst, geluid en slagschaduw. In het MER wordt tevens aangegeven hoe eventueel optredende effecten verminderd of teniet gedaan kunnen worden door zogenaamde mitigerende maatregelen te benoemen.

Plan-m.e.r.

De procedure van de plan-m.e.r. wordt doorlopen ter onderbouwing van het ruimtelijk plan waarin de locatie wordt aangewezen voor de activiteit in kwestie, in dit geval twee windparken met de bijbehorende infrastructuur en netaansluiting. Het ruimtelijk plan is in dit geval een inpassingsplan van het rijk, als bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening (zie nader paragraaf 5.1). Het inpassingsplan zal worden vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en van Infrastructuur en Milieu (IenM).

Project-m.e.r.

De procedure van de project-m.e.r. wordt doorlopen ter onderbouwing van een of meer vergunningen die de realisatie van een activiteit, in dit geval de twee windparken met toebehoren, mogelijk maken. Het gaat daarbij in dit geval om twee of meer

omgevingsvergunningen. Bevoegd gezag voor die vergunningen zijn de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeente Borger-Odoorn (voor De Drentse Monden) en van de gemeente Aa en Hunze (voor Oostermoer). Er is sprake van een 'm.e.r.-beoordelingsplicht', wat inhoudt dat er alleen een project-MER gemaakt hoeft te worden als het bevoegd gezag dat nodig acht. De initiatiefnemers hebben er echter voor gekozen om de beoordeling door het bevoegd gezag niet af te wachten, maar direct de procedure van een m.e.r. te starten.

De procedure

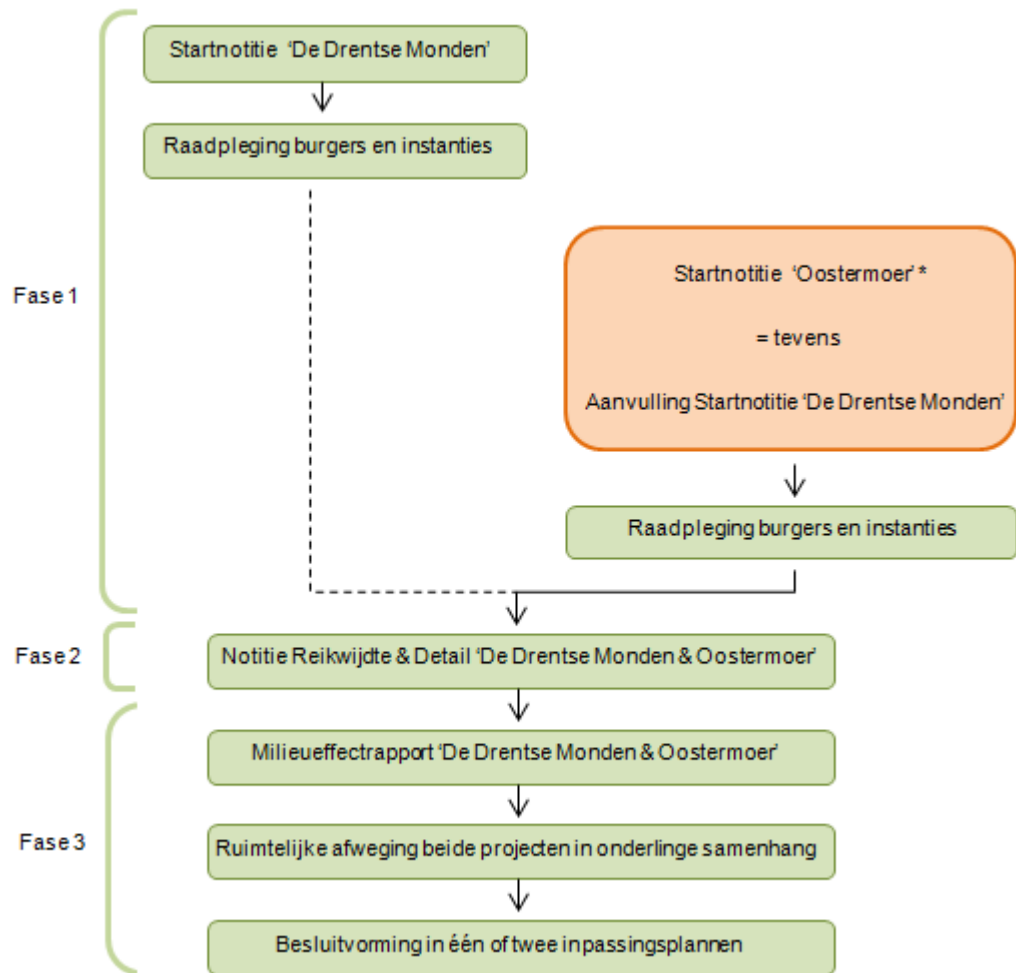
De procedure van een milieueffectrapportage (m.e.r.) vereist dat, voordat een milieueffectrapport (MER) wordt opgesteld, partijen worden geraadpleegd over de aanpak van het m.e.r.-onderzoek (de reikwijdte en het detailniveau). Het is gebruikelijk hiertoe een document (concept notitie reikwijdte en detail, ook wel 'startnotitie' genoemd) ter inzage te leggen, zodat eenieder daarop zijn zienswijze kan geven. Ook worden betrokken overheden geraadpleegd en wordt advies gevraagd aan de Commissie voor de m.e.r. (zie de nadere toelichting op de m.e.r.-procedure in paragraaf 5.2). Het resultaat van die raadpleging wordt vervolgens neergelegd in een (definitieve) notitie reikwijdte en detail (hierna ook wel 'notitie R&D' genoemd), waarin wordt aangegeven hoe met de ontvangen reacties rekening wordt gehouden. Zo is voor iedereen duidelijk wat de uitgangspunten zijn voor het MER. Op basis van de notitie R&D wordt vervolgens het MER opgesteld.

Op grond van een wettelijke verplichting wordt in dit geval de plan- en project-m.e.r.-procedure gelijktijdig doorlopen en wordt één MER opgesteld dat beide doelen dient. Bovendien is het, zoals gezegd, de intentie de m.e.r.-procedure voor de twee windparken De Drentse Monden en Oostermoer te integreren. In de volgende paragraaf wordt toegelicht hoe.

1.4 De m.e.r.-procedure windparken De Drentse Monden en Oostermoer

Zoals in hierboven aangegeven, is de m.e.r.-procedure voor windpark De Drentse Monden al eerder gestart, namelijk met de terinzagelegging van een startnotitie (van 24 juni tot 4 augustus 2011). In die startnotitie is nog geen melding gemaakt van het project windpark Oostermoer en van het voornemen om voor beide projecten gezamenlijk één MER te maken, aangezien hiervan op dat moment nog geen sprake was. Inmiddels heeft het initiatief voor windpark Oostermoer zich zodanig ontwikkeld dat besloten is een gezamenlijk MER op te stellen. Daarom is het wenselijk om de aparte m.e.r.-procedure voor De Drentse Monden 'om te vormen' naar een gecombineerde m.e.r.-procedure voor windparken De Drentse Monden en Oostermoer gezamenlijk. Het voornemen is daarvoor de procedure te volgen, zoals weergegeven in figuur 1.2. In deze figuur zijn ten behoeve van de overzichtelijkheid, zaken als advisering door de Commissie voor de milieueffectrapportage en de omgevingsvergunningen buiten beschouwing gelaten. De procedure wordt hierna toegelicht.

Figuur 1.2 m.e.r.-procedure windparken De Drentse Monden en Oostermoer

*Startnotitie Oostermoer is het onderhavige document

Fase 1

Windpark De Drentse Monden

In dit geval is de eerste stap voor het project De Drentse Monden als zodanig al gezet: een startnotitie heeft ter inzage gelegen en zienswijzen zijn ingediend. Ook de betrokken overheden en de Commissie voor de m.e.r. hebben op die startnotitie gereageerd.

Normaal gesproken zou de volgende fase in de procedure zijn dat een definitieve notitie R&D wordt opgesteld. In dit geval wordt echter géén aparte notitie R&D opgesteld voor windpark De Drentse Monden. In plaats daarvan worden de ontvangen reacties verwerkt en besproken in de definitieve notitie R&D voor de beide projecten gezamenlijk, zoals hierna wordt beschreven.

Tijdens de periode van terinzagelegging van onderhavige startnotitie kunt u zienswijzen indienen over windpark Oostermoer en/of de samenhang van windparken Oostermoer en De Drentse Monden. Er is al gelegenheid geweest om zienswijzen in te dienen op de startnotitie voor windpark De Drentse Monden.

M.e.r.-procedure windparken De Drentse Monden en Oostermoer

Voordat een notitie R&D voor beide projecten gezamenlijk kan worden opgesteld, moet een ieder in de gelegenheid worden gesteld zich uit te spreken over het voornemen met betrekking tot het windpark Oostermoer, en over het plan om beide m.e.r.-procedures samen te voegen. De startnotitie die nu voor u ligt, dient dat doel.

Ten eerste wordt in deze startnotitie het project windpark Oostermoer geïntroduceerd, en wordt een voorstel gedaan voor de aanpak van het m.e.r.-onderzoek daarvoor. Ten tweede wordt in deze startnotitie toegelicht hoe de projecten windparken De Drentse Monden en Oostermoer samenhangen, dat er één MER zal worden opgesteld, en hoe het gecombineerde m.e.r.-onderzoek zal worden aangepakt.

Inspraak

Deze startnotitie wordt ter inzage gelegd in het hele gebied waarop beide projecten betrekking hebben. Op deze wijze wordt eenieder in de gelegenheid gesteld om zich uit te spreken over het voornemen met betrekking tot windpark Oostermoer en over het voornemen om voor beide projecten gezamenlijk één MER op te stellen, alsmede over de aanpak van de bijbehorende effectbeoordeling (zie hoofdstuk 3). Deze startnotitie moet wat dat laatste betreft dan ook worden gezien als een aanvulling op de startnotitie voor Windpark De Drentse Monden. Ook de diverse betrokken overheden en de Commissie m.e.r. worden geraadpleegd over deze startnotitie. Op deze manier is 'fase 1' voor de nieuwe m.e.r.-procedure windparken De Drentse Monden en Oostermoer compleet.

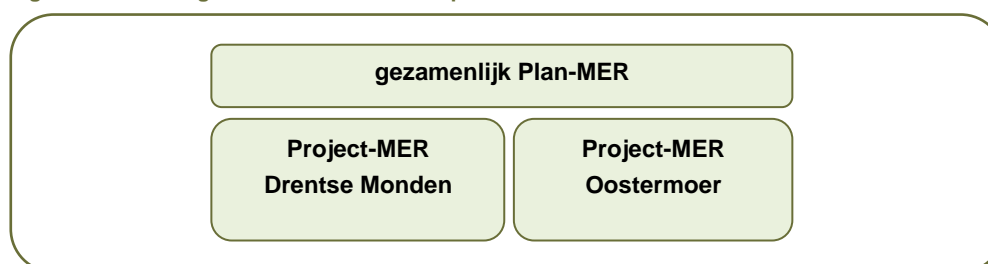
Fase 2

Na de terinzagelegging van deze startnotitie en de raadpleging van instanties zal een definitieve notitie R&D windparken De Drentse Monden en Oostermoer worden opgesteld die betrekking heeft op beide projecten in onderlinge samenhang bezien ('fase 2'). Uitgangspunt voor die definitieve notitie R&D vormen de beide startnotities evenals de zienswijzen, reacties en adviezen die zijn ontvangen, zowel naar aanleiding van de startnotitie voor windpark De Drentse Monden als naar aanleiding van de onderhavige startnotitie.

Fase 3

Op basis van de definitieve notitie R&D windparken De Drentse Monden en Oostermoer wordt vervolgens het gecombineerde milieueffectrapport opgesteld ('fase 3'). Daarin is dus, ten behoeve van een geïntegreerde ruimtelijke besluitvorming, één plan-MER opgenomen voor beide projecten, alsmede een project-MER (ten behoeve van de omgevingsvergunningen) voor elk project afzonderlijk (figuur 1.3).

Figuur 1.3 Fase 3: gecombineerd MER windparken De Drentse Monden en Oostermoer

Met de hiervoor beschreven werkwijze wordt gewaarborgd dat bij de totstandkoming van het (uiteindelijke) milieueffectrapport windparken De Drentse Monden en Oostermoer alle wettelijk voorgeschreven stappen zijn doorlopen en betrokkenen optimaal de gelegenheid is geboden zich over de aanpak uit te laten.

Kader 1.2 m.e.r.-procedure

Waarom is niet meteen voor een gezamenlijke m.e.r.-procedure gekozen?

De vraag kan worden gesteld waarom niet direct, in de zomer van 2011, is gestart met één gezamenlijke m.e.r.-procedure in plaats van met een afzonderlijke startnotitie voor De Drentse Monden. De reden hiervoor is eenvoudigweg dat op dat moment nog niet voldoende zekerheid bestond over de aard, omvang en planning van het project windpark Oostermoer om, ten eerste, hiermee naar buiten te treden en, ten tweede, dit initiatief procedureel te koppelen aan windpark De Drentse Monden. Hier is nu alsnog voor gekozen omdat het initiatief voor Oostermoer nu wel voldoende helder is uitgekristalliseerd, samenhang met De Drentse Monden duidelijk aanwezig is, en de m.e.r.-procedure van De Drentse Monden zich nog in een dusdanig vroeg stadium bevindt dat een 'natuurlijk samenvoegen' van de procedures mogelijk is.

1.5 Initiatiefnemer, bevoegd gezag en andere overheden

De gecombineerde plan- en project-m.e.r.-procedure is een gezamenlijke inspanning van de initiatiefnemer(s) en het bevoegd gezag. Dit zijn in dit geval de volgende partijen:

Initiatiefnemers

Windpark De Drentse Monden

De initiatiefnemers van Windpark De Drentse Monden bestaan uit twee partijen die zich verenigd hebben om gezamenlijk de ontwikkeling van het windpark op te pakken. De twee partijen zijn Duurzame Energieproductie Exloërmond BV en Raedthuys Windenergie BV. Hieronder zijn de contactgegevens van beide partijen weergegeven.

Tabel 1.1 Contactgegevens initiatiefnemers windpark De Drentse Monden

Initiatiefnemer	Duurzame Energieproductie Exloërmond BV	Raedthuys Windenergie BV
Contactpersoon	Dhr. H.W. ten Have	Dhr. A.P. Vermeulen
Adres	1e Exloërmond 122	Postbus 3141
Postcode	9573 PG	7500 DC
Plaats	Eerste Exloërmond	Enschede
Telefoonnummer	06 49 718 612	053 434 12 00

Windpark Oostermoer

De initiatiefnemers van Windpark Oostermoer zijn een aantal agrarische ondernemers en grondeigenaren in samenwerking met Windunie Development. Hieronder zijn de contactgegevens weergegeven.

Tabel 1.2 Contactgegevens initiatiefnemers windpark Oostermoer

Initiatiefnemer	Vereniging Windpark Oostermoer	
Contactpersoon	Dhr. E. Bots (Windunie Development)	Dhr. J.A.M. Mentink
Adres	Postbus 5381	Bosje 2
Postcode	3502 HB	9511 TD
Plaats	Utrecht	Gieterveen
Telefoonnummer	+31 (0) 30 753 31 00	

Bevoegd gezag*Bevoegd gezag plan-MER.*

Het plan-MER dient ter onderbouwing van het rijksinpassingsplan van de ministers van EL&I en IenM, die daarmee ook het bevoegd gezag zijn in het kader van de plan-m.e.r.-procedure. Het ministerie van EL&I is aanspreekpunt.

Tabel 1.2 Contactgegevens Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Bevoegd gezag	Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie	
Contactpersoon	Dhr. A.M. Bruin	
Adres	Postbus 20101	
Postcode	2500 EC	
Plaats	Den Haag	
Telefoonnummer	070 – 379 72 26	

Bevoegd gezag project-MER.

De gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze zijn bevoegd gezag voor de omgevingsvergunningen waarvoor een project-MER wordt gemaakt. Zij zijn daarom bevoegd gezag voor de project-m.e.r.-procedure.

Tabel 1.3 Contactgegevens gemeente Borger-Odoorn (Windpark De Drentse Monden)

Bevoegd gezag	gemeente Borger-Odoorn	
Contactpersoon	Dhr. H. Brink	
Adres	Hoofdstraat 50	
Postcode	7875 AD	
Plaats	Exloo	
Telefoonnummer	0591 53 53 53	

Tabel 1.4 Contactgegevens gemeente Aa en Hunze (Windpark Oostermoer)

Bevoegd gezag	gemeente Aa en Hunze	
Contactpersoon	Peter van der Veen	
Adres	Spiekersteeg 1	
Postcode	9461 BH	
Plaats	Gieten	
Telefoonnummer	0592 26 77 57	

1.6 Deze startnotitie

Gelet op het voorgaande komen in de rest van deze startnotitie twee zaken aan bod.

- Ten eerste wordt het initiatief windpark Oostermoer in meer detail geïntroduceerd, en wordt toegelicht hoe het m.e.r.-onderzoek voor dit project zal worden aangepakt.
- Ten tweede wordt toegelicht hoe het m.e.r.-onderzoek voor de initiatieven voor de windparken De Drentse Monden en Oostermoer in onderlinge samenhang zal worden aangepakt.

Niet meer aan bod komt, in deze startnotitie, een verdere projectbeschrijving van windpark De Drentse Monden en een beschrijving van de m.e.r.-aanpak voor zover die specifiek betrekking heeft op De Drentse Monden. Deze zaken zijn reeds beschreven in de startnotitie voor windpark De Drentse Monden die al ter inzage heeft gelegen. Zienswijzen die op de startnotitie voor windpark De Drentse Monden zijn ingediend hoeven niet opnieuw te worden ingediend. Zoals hiervoor aangegeven, worden de reacties die ontvangen zijn naar aanleiding van die eerdere startnotitie betrokken bij de definitieve notitie R&D die voor beide projecten gezamenlijk wordt opgesteld.

Deels zijn de zienswijzen ook al betrokken bij het opstellen van deze startnotitie. Het gaat dan om reacties die aanleiding gaven tot aanscherping van de methodiek, voor zover die ook relevant waren voor de aanpak ten aanzien van Oostermoer en/of de initiatieven in onderlinge samenhang bezien.

1.7 Leeswijzer

Deze startnotitie bestaat uit vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden het doel en de uitgangspunten van het initiatief beschreven. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in het initiatief en de te onderscheiden alternatieven. Hoofdstuk 4 bespreekt de mogelijke effecten die het initiatief teweeg brengt en geeft een eerste beoordelingskader waarop het initiatief wordt beoordeeld in het MER. Hoofdstuk 5 geeft tot slot een overzicht van de procedure die wordt gevolgd om tot realisatie van het windpark te komen. In bijlage 1 treft u een verduidelijking aan van de in deze notitie gebruikte begrippen en afkortingen.

2 DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN

2.1 Nut en noodzaak windenergie en doelstellingen

Eén van de doelstellingen van het nationale en internationale milieubeleid is het beperken van de uitstoot van broeikasgassen, zoals kooldioxide (CO₂). Dit om klimaatverandering als gevolg van de uitstoot van deze gassen te beperken.

EU- en rijksdoelstellingen

De energiesector is in Nederland verantwoordelijk voor meer dan twintig procent van de uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de energiebehoefte kan worden beperkt door energiebesparing en door grootschalige inzet van duurzame energiebronnen. Een dergelijke omschakeling in de Nederlandse energievoorziening betekent een forse inspanning. Het Kabinet Rutte heeft voor wat betreft de doelstelling op het gebied van duurzame energie aansluiting gezocht bij de taakstelling die in Europees verband is geformuleerd. Deze EU-taakstelling voor duurzame energie bedraagt voor Nederland 14% van het energiegebruik in 2020.

Windenergie op land speelt een belangrijke rol bij het behalen van de doelstellingen op korte termijn voor Nederland, omdat deze optie vergeleken met andere duurzame opties relatief kosteneffectief is en ook significant kan bijdragen aan het realiseren van de Europese taakstelling. In diverse plannen van de rijksoverheid en de lagere overheden zijn doelstellingen voor windenergie vastgelegd. De ambitie is om in 2020 voor 6.000 MW vermogen aan windenergie op land gerealiseerd te hebben. Anno 2011 is ongeveer 2.200 MW aan windenergie op land gerealiseerd.² Momenteel worden per provincie nieuwe ambities geformuleerd om uiteindelijk de nationale ambitie van 6.000 MW vermogen aan windenergie gerealiseerd te krijgen in 2020.

Het voormalige ministerie van VROM (nu IenM) heeft ruim een jaar geleden een ambtelijke notitie (Nationaal Ruimtelijk Perspectief Windenergie op land) uitgebracht waarin locaties zijn benoemd voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Daaronder valt ook het veenkoloniaal gebied in Drenthe. In reactie daarop is op 28 februari 2011 een brief gestuurd door het Interprovinciaal Overleg (IPO) naar de verantwoordelijke ministers. Hierin wordt aangegeven welke ruimtelijke reserveringen de provincies hebben gemaakt voor het inrichten van windparken op land. Het veenkoloniaal gebied in Drenthe als kansrijke locatie voor grootschalige windenergie wordt ook daarin weer bevestigd waarbij de provincie Drenthe zich in de brief committeert aan een minimum opgesteld vermogen van 200 MW in 2020. De provincies zijn gezamenlijk bereid om resultaatafspraken aan te gaan voor 3.350 MW in 2020; hetgeen betekent dat er nog een groot gat ligt tot de beoogde 6000 MW. De ministers van EL&I en IenM hebben per brief van 17 mei 2011 (kenmerk LOK2011044666) een reactie op de brief van het IPO gegeven. Hierin wordt gesteld dat het Rijk met de provincies invulling wil geven aan de gezamenlijke ambitie om ruimte te maken voor de doorgroei naar minimaal 6.000 MW windenergie op land in 2020. De ruimtelijke reserveringen die de provincies hebben gemaakt, zoals aangegeven in de brief van het IPO, wil het Rijk benutten als basis voor het aanwijzen van concentratiegebieden voor grootschalige windenergie.

² www.windenergie-nieuws.nl

Gezien het feit dat er nog een groot gat ligt tussen de 3.350 MW waarover de provincies resultaatafspraken willen aangaan en de benodigde 6.000 MW als rijksdoelstelling, zal de ruimte in kansrijke gebieden zoals de Drentse veenkoloniën optimaal moeten worden benut. Voor dat gebied zijn er nu twee initiatieven voor een windpark: De Drentse Monden en Oostermoer. Bij elkaar kunnen deze projecten een aanzienlijke bijdrage leveren aan het behalen van de landelijke doelstelling.

Structuurvisie Wind op land

Het ministerie van IenM is bezig met het voorbereiden van een Structuurvisie Windenergie op land (zie brief van 14 juli 2011 van de minister van IenM aan de Tweede Kamer, IenM/BSK-2011/89644). Deze structuurvisie wordt het kaderstellende beleidsinstrument, als uitwerking van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het wordt een ruimtelijk referentiekader bij (rijks)inpassingsplannen. De Structuurvisie Windenergie op land zal een kaart bevatten met zo concreet mogelijk begrensde gebieden en specifieke locaties waar grootschalige windparken mogelijk zijn. Voor deze structuurvisie wordt een plan-m.e.r. gemaakt. De plan-m.e.r. procedure wordt naar verwachting in begin 2012 opgestart.

Doelstellingen Provincie Drenthe

Op basis van het klimaatakkoord tussen Rijk, provincies en gemeenten, gesloten in januari 2009, heeft de provincie Drenthe een doelstelling van 60 MW in de landelijke taakstelling voor windenergie op land in 2020. Op dit moment zijn er in Drenthe vijf windturbines opgesteld, één met een vermogen van 800 kilowatt in Nijeveen, één met een vermogen van 2 MW in Coevorden en drie met een vermogen van 3 MW eveneens in Coevorden. Daarnaast zijn op dit moment diverse initiatieven in verschillende fasen van ontwikkeling, onder andere nabij Emmen/Coevorden waar 60 á 70 MW voorzien is.

In juni 2010 heeft de provincie Drenthe de Provinciale Omgevingsvisie vastgesteld³. Dit document benoemt de randvoorwaarden voor ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie voor de komende jaren. Windenergie in Drenthe is mogelijk op verschillende zoeklocaties (opgenomen in bijlage kaart 8a van de Omgevingsvisie). De onderhavige projectlocatie(s) valt binnen het zoekgebied. In de Omgevingsvisie richt de provincie zich op 60 MW windenergie op land in 2020, maar inmiddels heeft Gedeputeerde Staten in het kader van het interprovinciaal overleg (IPO) een aanbod gedaan van 200-280 MW. Er is echter expliciet geen maximum aantal megawatt aan windenergie in de provincie benoemd⁴. Het beleid in de omgevingsvisie is ook overgenomen in de omgevingsverordening die door de provincie in 2011 is vastgesteld⁵.

Het voorgaande geldt zowel voor Oostermoer als voor De Drentse Monden. Om de rijksdoelstelling van 6000 MW te realiseren, is optimale benutting van het kansrijke windgebied nodig, binnen de grenzen van milieunormen en landschappelijk draagvermogen. De combinatie van beide initiatieven tot één ruimtelijk inpassingsvraagstuk sluit hier bij aan.

³ Omgevingsvisie Drenthe, vastgesteld op 2 juni 2010.

⁴ Vergadering van Provinciale Staten van 2 juni 2010; Amendement A 2010-13 betreffende statenstuk 2010-429 Omgevingsvisie (Windenergie) (nr: 2010/375).

⁵ Provinciale Staten van Drenthe hebben op 9 maart 2011 de Verordening Ruimtelijk Omgevingsbeleid vastgesteld (besluit 2011-464-1). De verordening wordt als hoofdstuk 3 ingevoegd in de Provinciale Omgevingsverordening.

Gemeente Aa en Hunze

De gemeente Aa en Hunze is bezig met de ontwikkeling van een duurzaamheidsvisie waarvan duurzame energieambities een onderdeel vormen. Uit een concept van dit plan blijkt dat de gemeente inzet op energiebesparing, energieopwekking middels biomassa en windenergie alsmede toepassingen van zonne-energie en warmte-koudeopslag. De gemeenteraad heeft op dit moment geen concreet beleid ten aanzien van windenergie en heeft derhalve nog geen standpunt ingenomen over dit onderwerp. Vanuit het college is het principestandpunt dat men positief kijkt naar windenergie.

Daarnaast werkt de gemeenteraad, in samenwerking met gemeente Borger-Odoorn en de provincie Drenthe aan een gebiedsvisie windenergie, waarin het zoekgebied voor het plaatsen van windturbines wordt verfijnd. Het voornemen is dat de visie zal ingaan op concrete plaatsingsgebieden en voorwaarden voor het plaatsen van windturbines. De exacte inhoud en afrondingsdatum van deze visie is tot op heden onbekend.

2.2 Uitgangspunten

Het voornemen kent een aantal uitgangspunten en randvoorwaarden die voornamelijk afkomstig zijn uit wet- en regelgeving en vastgesteld beleid. Aangezien de Minister van EL&I en de Minister van IenM bevoegd gezag zijn voor het vaststellen van het ruimtelijke plan, zijn zij niet gebonden aan het beleid van gemeente en provincie. Echter, uitgangspunt zal zijn om zoveel mogelijk in onderling overleg en waar mogelijk rekening houdend met vastgesteld decentraal beleid, te komen tot een goede inpassing van de windparken.

Algemene uitgangspunten

De windparken zullen aan de algemene randvoorwaarden moeten voldoen die gelden voor alle windparken. Er is onderscheid te maken tussen harde normen waar te allen tijde aan voldaan dient te worden, zoals bijvoorbeeld voor slagschaduw en richtlijnen waarvan eventueel afgeweken kan worden, zoals bij een aantal veiligheidsafstanden uit het handboek Risicozonering Windturbines het geval is.

Hieronder worden enkele algemene voorwaarden beschreven:

- Het handboek Risicozonering Windturbines (SenterNovem, 2005) geeft de (methode voor het berekenen van de) minimale afstanden tot (bedrijfs)woningen en gevoelige objecten. De windturbines zullen worden bekeken op afstanden die worden bepaald op basis van het handboek.
- De windparken zullen tevens moeten voldoen aan de geluidsnorm, $L_{den}47/L_{night}41$, middels de Wijziging milieuregels windturbines (sinds 1 januari 2011 in werking) opgenomen in het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Activiteitenbesluit).
- De beleidsregel voor het plaatsen van windturbines in, op of over Rijkswaterstaatswerken, van het ministerie van IenM bepaalt de minimaal aan te houden afstand tot wegen en vaarwegen.
- Voor plaatsing van windturbines in de nabijheid van een buisleiding dient toestemming verkregen te worden van de eigenaar. Door het plangebied van windpark Oostermoer lopen meerdere hogedruk aardgasleidingen, eigendom van Gasunie. Hiervoor zal een risicoanalyse uitgevoerd worden.
- Door Defensie, Inspectie Verkeer en Waterstaat en Luchtverkeersleiding Nederland worden beperkingen gesteld aan de plaatsing van windturbines, vanwege de veiligheid

van de luchtvaart. Het betreft “funnels” bij (militaire) luchtvaartterreinen, laagvliegroutes, laagvlieggebieden en luchtvaartbeveiligingszones (LVB-zones).

- Andere algemene voorwaarden voor windparken hebben betrekking op de afstand tot hoogspanningsleidingen en spoorwegen. In het MER zal aansluiting worden gezocht op het Handboek Risicozonering Windturbines (SenterNovem, 2005).

Criteria Provincie Drenthe: Omgevingsvisie 2010

Omgevingsvisie en omgevingsverordening

In de Omgevingsvisie (en deels ook in de Provinciale Omgevingsverordening) zijn enkele voorwaarden en criteria opgenomen voor windenergieprojecten, welke binnen het aangewezen zoekgebied kunnen worden gerealiseerd. De belangrijkste worden hieronder weergegeven⁶:

- Het vermogen van een windmolen dient ten minste 3 MW te bedragen;
- Solitaire windmolens zijn niet toegestaan. Molens dienen ten minste in een cluster van 5 te worden gerealiseerd;
- Windmolens worden in LOFAR-zone 1 uitgesloten en mogen in LOFAR-zone 2 het LOFAR-project niet hinderen;
- Er dient rekening te worden gehouden met laagvliegroutes;
- Er dient aan de natuur- en milieuwetgeving te worden voldaan (o.a. Natura 2000, rode lijstsoorten, geluid, veiligheid);
- De kernkwaliteiten dienen zoveel als mogelijk behouden te blijven.

De provincie stimuleert daarbij c.q. vraagt initiatiefnemers te werken met organisatievormen waarin ook bewoners (kunnen) participeren. Ook ziet de provincie de ontwikkeling van windenergieprojecten door landbouwbedrijven als een kansrijke tweede tak voor deze sector.

Criteria gemeente Aa en Hunze

Aangezien de gemeente Aa en Hunze nog geen officieel standpunt ten aanzien van windenergie heeft geformuleerd, zijn op dit moment vanuit de gemeente geen directe randvoorwaarden voor het plaatsen van windturbines gesteld. Wel wordt er gewerkt aan een duurzaamheidsvisie, waarin het standpunt ten aanzien van duurzame energie wordt geformuleerd. Ook werkt de gemeente, in samenwerking met gemeente Borger-Odoorn en de provincie Drenthe mee aan het tot stand komen van een gebiedsvisie windenergie, waarin een aantal mogelijkheden zullen worden omschreven voor de ontwikkeling van windenergie in het gebied. Uitgangspunt is om indien mogelijk hiermee in het MER rekening te houden. De exacte inhoud alsmede de afrondingsdatum van deze gebiedsvisie windenergie is nog onbekend.

2.3 Ontwikkeling in samenhang met het initiatief De Drentse Monden

Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven, zal ten behoeve van de windparken De Drentse Monden en Oostermoer in onderlinge samenhang een ruimtelijke afweging worden gemaakt, op basis van één plan-MER. Dit vertaalt zich in de werkwijze in het m.e.r. waarin niet alleen effecten zichtbaar zullen worden gemaakt van de initiatieven afzonderlijk, maar ook van de initiatieven in samenhang bezien. Dit geldt ook voor het alternatievenonderzoek (zie verder hoofdstuk 3 en 4).

⁶ Omgevingsvisie Drenthe, 8 juli 2010, pagina 53.

3 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voornemen

De voorgenomen activiteit betreft de realisatie van twee windparken in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze. Voor het Windpark De Drentse Monden in Borger-Odoorn is deze zomer reeds een startnotitie verschenen. In de onderhavige startnotitie wordt daarom (zie ook paragraaf 1.6) met name ingezoomd op het noordelijker gelegen Windpark Oostermoer, in de gemeente Aa en Hunze, en op de samenhang tussen beide windparken.

Windpark Oostermoer betreft een nader te bepalen opstelling van windturbines in het gebied tussen Eexterveen en Annerveenschekanaal in het noorden tot aan Gasselternijveen en Gasselternijveenschemond in het zuiden. Het totaal geïnstalleerde vermogen van het windpark is afhankelijk van het te kiezen windturbintype en het aantal windturbines, en zal naar verwachting ongeveer liggen tussen de 120 en 150 MW. In het MER wordt het beoogde windpark nader gedefinieerd en vastgelegd en worden tevens, in samenhang met Windpark De Drentse Monden, inrichtingsalternatieven ontwikkeld die in het MER met elkaar worden vergeleken. Hierbij wordt uitgegaan van verschillende windturbineklassen en opstellingsvarianten die voor beide windparken, in onderlinge samenhang bezien, worden ontwikkeld (zie 3.2).

De voorgenomen activiteiten betreffen, naast de bouw en aanleg van een windpark, tevens de daarbij behorende infrastructuur, waaronder de elektrische infrastructuur voor beide windparken, en aansluitend de exploitatie van het park. De bouw en aanleg beslaat naar verwachting een periode van ongeveer twee jaar na aanvang van de werkzaamheden, onder andere afhankelijk van de uiteindelijke omvang van het windpark. De exploitatie heeft een permanent karakter (24-uurs bedrijfsvoering) en is bedoeld voor onbepaalde tijd.

In figuur 3.1 is een kaart opgenomen met daarin globaal gearceerd aangegeven de vlakken waarbinnen de opstellingen - de varianten in het MER - gepositioneerd zullen worden: de plaatsingsgebieden. Figuur 3.2 laat de plaatsingsgebieden zien voor zowel Windpark Oostermoer als Windpark De Drentse Monden en geeft tevens weer dat beide delen van het Drents veenkoloniale gebied landschappelijk op elkaar aansluiten. Voortschrijdende inzichten kunnen nog leiden tot aanpassingen van deze plaatsingsgebieden. Gezien de huidige inrichting (bebouwingsstructuur en verkaveling) van het gebied zijn verschillende lijnopstellingen mogelijk. De exacte positionering van de lijnen is echter nog niet bekend, maar afhankelijk van nader te onderzoeken omgevingsaspecten zoals geluid, slagschaduw, landschap, mogelijke beïnvloeding van Lofar⁷ etc.

Windturbines

De te plaatsen windturbines zullen gecertificeerd en van een commercieel beschikbaar type zijn. Het exacte turbintype is nu nog niet bekend, maar uitgegaan wordt van moderne windturbines van minimaal 3 MW vermogen. Gezien de snelle ontwikkelingen die windturbines op dit moment ondergaan en de vaak lange doorlooptijd van procedures om een windpark te kunnen gaan bouwen, is het op dit moment niet mogelijk om reeds voor een specifiek type turbine te kiezen. Elke turbine heeft drie rotorbladen en is in de grond verankerd met een fundament.

⁷ Voor een beschrijving van het Lofar radiotelescoopproject zie paragraaf 4.1.

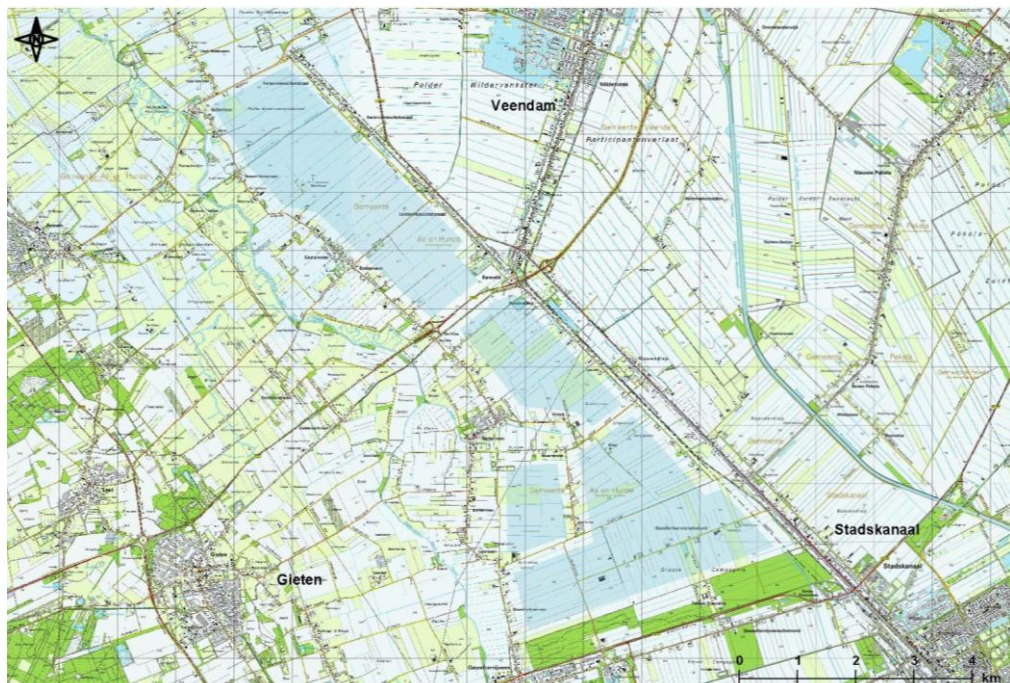
Elektrische werken

De windturbines worden met een ondergrondse elektriciteitskabel verbonden met het aansluitpunt op het elektriciteitsnetwerk. In de turbines zijn faciliteiten geplaatst voor de eerste transformatie (naar 10/33 kV), zodat geen apart transformatorhuisje gebouwd hoeft te worden voor iedere turbine. Er zullen naar verwachting één of enkele transformatorstation(s) worden gebouwd voor de Windparken Drentse Monden en Oostermoer, nabij de windparken, voor de omzetting van de spanning naar een niveau dat geschikt is voor het landelijke hoogspanningsnet. Tevens zal een aansluitfaciliteit bij het aansluitpunt op het landelijke hoogspanningsnetwerk van netbeheerder TenneT worden gebouwd. Voor deze aansluiting zal samenwerking worden gezocht met Windpark N33 nabij Veendam en Menterwolde. De geproduceerde energie wordt op deze wijze aan het net geleverd en getransporteerd naar de gebruikers. De al dan gecombineerde elektrische aansluiting van beide parken is een aspect dat in het MER aan bod zal komen.

Civiele werken

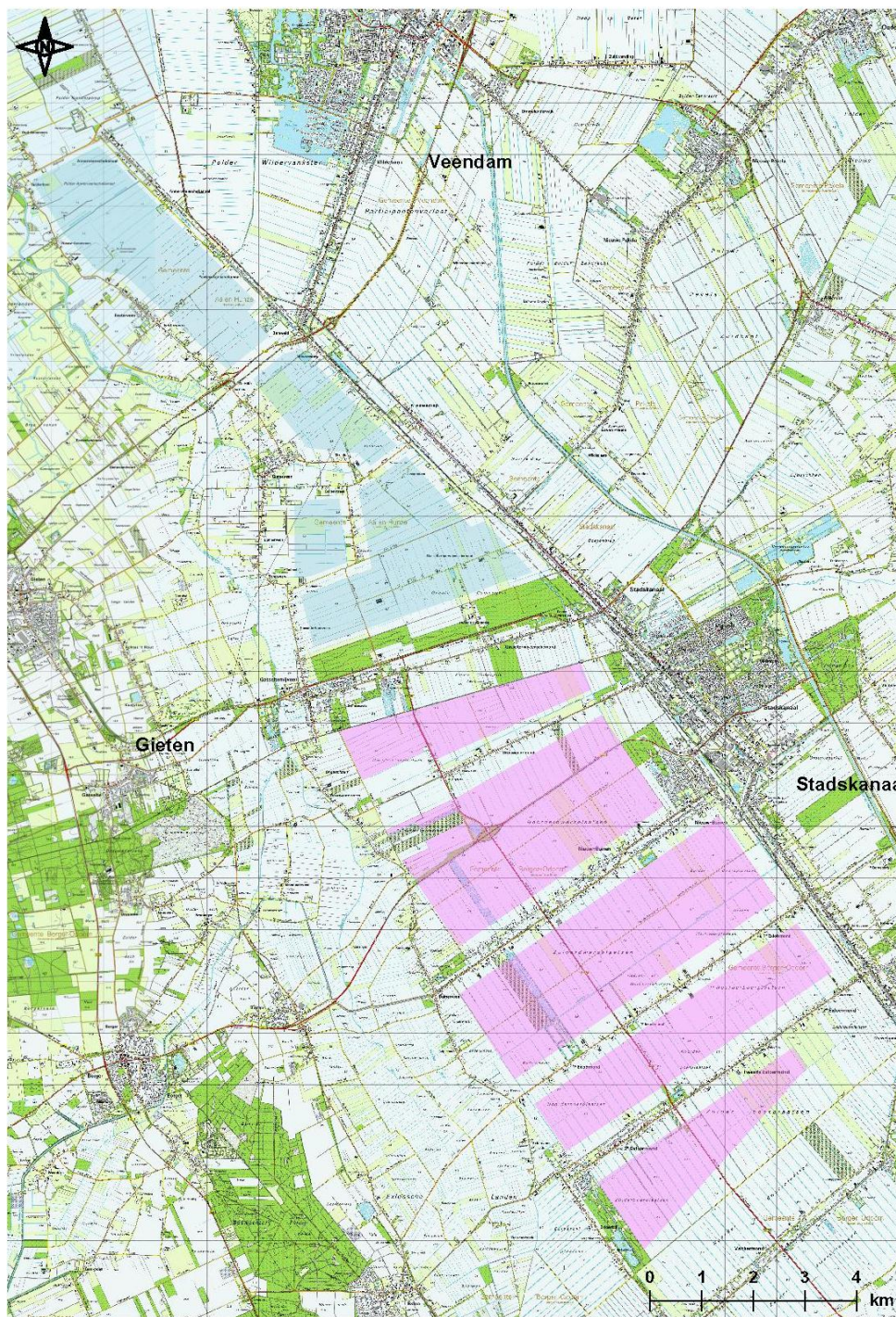
Ook zijn wegen nodig voor de bouw en het onderhoud van de turbines. Voor periodiek onderhoud en storingen zullen service- en onderhoudsbusjes ingezet worden. Voor een goede bereikbaarheid zullen mogelijk (tijdelijke) werkwegen worden aangelegd. Gedeeltelijk kan gebruik gemaakt worden van openbare en bestaande infrastructuur. Per windturbine wordt een opstelplaats aangelegd, die dienst doet als ruimte voor een bouwkraan ten behoeve van aanleg en eventueel onderhoud van de windturbine.

Figuur 3.1 Mogelijke plaatsingsgebieden windturbines (globaal aangeduid) voor windpark Oostermoer.

Legenda: Mogelijke plaatsingsgebieden windturbines Windpark Oostermoer

Figuur 3.2 Mogelijke plaatsingsgebieden (globaal aangeduid) voor windpark Oostermoer en windpark De Drentse Monden

Legenda: Mogelijke plaatsingsgebieden Windpark Oostermoer
 Mogelijke plaatsingsgebieden Windpark De Drentse Monden

3.2 Alternatieven

In het kader van het MER wordt een aantal alternatieven vergeleken met het voornemen. Onderscheid kan gemaakt worden tussen het nulalternatief, locatiealternatieven en inrichtingsalternatieven. Onderstaand wordt hierop ingegaan.

Referentie- of nul-alternatief

Beschrijving van de huidige situatie inclusief autonome ontwikkelingen is wettelijk verplicht en houdt in dat een alternatief dient te worden onderzocht waarbij de windturbineparken niet wordt gerealiseerd. Het gebied zal zich dan ontwikkelen conform vastgesteld of voorgenomen beleid, maar zonder realisatie van het voorgenomen windpark. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving.

Locatiealternatieven en locatiekeuze

Een belangrijk onderdeel van de plan-m.e.r. is het onderbouwen van de locatiekeuze vanuit het oogpunt van milieueffecten. In het MER zal een aantal redelijkerwijs te beschouwen alternatieve locaties worden onderzocht en vergeleken met de locatie van het voornemen zoals beschreven in paragraaf 3.1. Deze alternatieven moeten realistisch zijn. Dat wil zeggen: technisch en financieel uitvoerbaar.

Gezamenlijke windparken

Bij de te onderzoeken alternatieve locaties wordt in het MER ingegaan op alternatieve locaties voor het gehele gebied (Oostermoer & De Drentse Monden), alsmede op alternatieve locaties voor de afzonderlijke deelgebieden. Bij de zoektocht naar alternatieven voor het gehele gebied kan dit op twee manieren worden ingestoken:

1. Er wordt gezocht naar locaties met een zelfde op te stellen totaalvermogen (circa 420 - 600 MW);
2. Daarnaast wordt gekeken naar alternatieve locaties die meerdere kleinere windparken van minimaal circa 150 MW per locatie mogelijk maken, waarbij deze gezamenlijk tot eenzelfde op te stellen totaalvermogen van circa 420 tot 600 MW komen.

Bij de te onderzoeken alternatieve locaties, gaat het niet om de vraag of de locatie van de huidige beoogde windparken Drentse Monden en Oostermoer in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze de *beste* locatie is voor grootschalige windparken, maar of de locatie *geschikt* is. Immers naast deze locatie zijn ook op andere plaatsen grootschalige windparken gewenst vanuit de optiek van het bereiken van de duurzame energiedoelstellingen. Voor het alternatievenonderzoek worden alleen locaties op land onderzocht en kan worden aangesloten bij de onderbouwing van het voornemen van het rijk om de veenkolonien als concentratiegebied voor windenergie op te nemen in een Structuurvisie Windenergie. Tevens kan worden aangesloten bij de onderbouwing van de provincie Drenthe waarbij in de recent vastgestelde Omgevingsvisie (2010) het Drentse veenkoloniaal gebied is aangewezen als zoekgebied voor windenergie.

Vanuit het voorgaande, maar ook vanuit de regionale binding van de initiatiefnemers, zal het MER zich richten op locaties in Noord-Nederland. Door 'trechtering' van mogelijke locaties in Noord-Nederland naar de directe omgeving (Drents veenkoloniaal zoekgebied windenergie) van het beoogde windpark, wordt onderzocht of het om een geschikte locatie gaat.

Bij dit locatieonderzoek zal aansluiting worden gezocht bij de criteria die worden genoemd in de brief van minister Verhagen en minister Schultz van Haegen (met kenmerk

LOK2011044666), zoals aansluiting bij grootschalig agrarisch productielandschap, grote wateren en industrieterreinen en havencomplexen. Bestaande initiatieven van windparken worden niet beschouwd als alternatieven; dit zijn initiatieven waarvan een verzoek tot het opstellen van een ruimtelijk plan in behandeling is genomen door het bevoegd gezag.

Beoordeling van locatie-alternatieven

Alternatieve locaties worden op een aantal relevante aspecten vergeleken, namelijk hinder, ecologie en landschap. Bij deze locatiekeuze en het beschouwen van alternatieve locaties wordt niet gedifferentieerd naar verschillende opstellingsvarianten, maar wordt uitgegaan van een mogelijk op te stellen aantal megawatts uitgaande van een gemiddelde moderne turbine en de beschikbare ruimte. Op het moment dat gekeken wordt naar meerdere kleinere locatiealternatieven voor windpark Oostermoer en Drentse Monden, zal in het kader van cumulatieve effecten ook worden gekeken naar de mogelijke gecombineerde effecten en samenhang van deze alternatieve locaties.

Inrichtingsalternatieven

Nadat de locatiealternatieven zijn onderzocht zullen voor de locatie van windpark Oostermoer en windpark De Drentse Monden verschillende opstellingsvarianten met verschillende turbines in het MER worden vergeleken. Hiervoor zal, na het bepalen van de randvoorwaarden die vanuit beleid en regelgeving gelden, een landschapsanalyse worden uitgevoerd die de basis vormt voor de ontwikkeling van inrichtingsmodellen. In het MER worden deze modellen ontwikkeld en voor beide windparken (Oostermoer en De Drentse Monden) in onderlinge samenhang uitgewerkt. Deze modellen (bijvoorbeeld: raster, lijn, zwerm) zullen kwalitatief worden getoetst om tot een passende inrichting van het gebied te komen. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de aanwezige landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Mogelijk zal gezien de schaalgrootte van de windparken, dit uiteindelijk kunnen leiden tot het ontstaan van een nieuw 'energielandschap'.

Vanuit de beargumenteerde keuze voor één of enkele modellen worden enkele opstellingsalternatieven ontwikkeld, die rekening houden met verschillende turbinevarianten en de eerder genoemde onderlinge samenhang tussen de beide parken. Deze opstellingsalternatieven zullen in het MER zowel kwalitatief als kwantitatief worden getoetst op de verschillende, relevante milieuaspecten (zie hoofdstuk 4) om tot een keuze voor een voorkeursalternatief te komen.

Verschillende vermogens

Er zijn verschillende windturbines op de markt met verschillende vermogens. De trend is dat windturbines steeds groter en efficiënter worden met een steeds groter wordend vermogen. Uitgangspunt is een onderlinge afstand tussen de turbines van circa 4 tot 5 keer de rotordiameter.

Er wordt voor gekozen om in het MER te werken met turbineklassen in plaats van turbintypes. Onafhankelijkheid ten opzichte van turbineleveranciers en keuzevrijheid in een later stadium vormen hiervoor de argumenten. Daarnaast komen er met enige regelmaat nieuwe windturbintypes op de markt, die mogelijk interessant zijn voor toepassing. Werken met turbineklassen sluit nieuwe turbintypes niet uit, mits ze binnen de reikwijdte van de effecten van de onderzochte turbineklassen vallen.

In principe wordt uitgegaan van twee klassen: klasse 3 tot 5 MW en klasse 5 MW en hoger. In figuur 3.3 is een foto van een voorbeeldturbine uit beide klassen opgenomen. Hieronder (tabel 3.1) worden de afmetingen van turbines uit de twee klassen weergegeven; dit betreft een voorbeeld, in het MER zullen de klassen definitief vastgesteld worden. In plaats van het indelen van turbines in klassen naar vermogen, kan er ook voor gekozen worden een indeling te hanteren die uitgaat van de grootte van de rotor in combinatie met bepaalde ashoogten..

Tabel 3.1 Turbineklassen

	Klasse 3 tot 5 MW	Klasse 5 MW en hoger
Vermogen (MW)	3 tot 5	5 en hoger
Ashoogte (meter)	80 -135	110 -135
Rotordiameter (meter)	80 -112	110 -130

Inrichting kabeltracé en netaansluiting

Voor de elektriciteitskabels vanaf het windpark tot aan het aansluitingspunt op het elektriciteitsnet zijn meerdere kabeltracé's en meerdere aansluitpunten mogelijk. In het MER wordt een aantal potentiële kabeltracés en aansluitpunten bekeken en onderzocht op milieueffecten.

Figuur 3.3 Voorbeeldturbines voor de twee klassen (onderling niet op schaal)

Klasse 3 tot 5 MW

(afgebeeld type: Enercon E-101; 3 MW)

Klasse 5 MW en hoger

(afgebeeld type: Enercon E-126; 7,5 MW)

4 MOGELIJKE EFFECTEN EN MAATREGELLEN

4.1 Mogelijke effecten

In het MER zullen de milieueffecten die het voornemen, alsmede de milieueffecten die de gezamenlijke initiatieven met zich meebrengen, in beeld worden gebracht. Het gaat om de hierna te noemen milieuaspecten. Hierbij moet worden opgemerkt dat niet alle milieuaspecten relevant zijn als het gaat om de samenhang tussen beide initiatieven. Zo is bijvoorbeeld het beschermd dorpsgezicht bij het windpark Oostermoer niet van belang in het kader van de onderlinge samenhang. Derhalve wordt in het MER, als het gaat om de samenhang tussen beide windparken, geen aandacht besteed aan de milieuaspecten waarop deze samenhang niet van invloed is.

Leefomgeving

Ter voorkoming van onaanvaardbare effecten op de leefomgeving van mensen zijn normen voor windturbines opgesteld voor het toelaatbare geluidsniveau dat door de turbines wordt geproduceerd en de slagschaduw die de bewegende rotoren kunnen veroorzaken. Elektromagnetische velden van enige omvang zijn niet aan de orde, gezien het voltageniveau van de elektriciteitskabels en de ligging ondergronds. Eventuele elektromagnetische straling van de windturbines zelf is verwaarloosbaar, zeker gezien het feit dat aan te houden afstanden tot woningen vanwege slagschaduw en geluid vele malen groter zijn en daarmee bepalend. In het MER wordt daarom alleen aandacht besteed aan geluid en slagschaduw.

Geluid

Windturbines produceren geluid. Het geluid is afkomstig van de bewegende delen in de rotor en van de rotorbladen die door de wind worden rondgedraaid. In het MER worden de geluidseffecten kwantitatief vastgesteld, door de geluidscontouren van het windpark vast te stellen en het aantal geluidgevoelige bestemmingen (woningen van derden) binnen de contouren te bepalen. Voor de geluidscontouren wordt uitgegaan van de wettelijke geluidsnorm voor windturbines. Aangegeven zal worden of aan de wettelijke voorschriften voor geluid kan worden voldaan. Daarnaast zal ook aandacht besteed worden aan de geluidsbelasting van woningen buiten de bovengenoemde wettelijke geluidscontouren.

Slagschaduw

Windturbines hebben als gevolg van de draaiende rotor een bewegende schaduw, de zogenaamde slagschaduw. Op bepaalde plaatsen en onder bepaalde omstandigheden kan de slagschaduw op een raam van een vertrek vallen en in dat vertrek een hinderlijke wisseling van lichtsterkte veroorzaken. De mate van hinder wordt onder meer bepaald door de opstelling, door de blootstellingsduur en door de intensiteit van de wisselingen in lichtsterkte. In het MER wordt de slagschaduwhinder kwantitatief vastgesteld, door de slagschaduwcontouren te bepalen. Daarbij wordt uitgegaan van de contour van de wettelijke norm voor slagschaduw en wordt bepaald of en hoeveel woningen van derden binnen de contouren aanwezig zijn. Tevens wordt aangegeven of, eventueel door het treffen van maatregelen in de vorm van stilstand voorzieningen, voldaan kan worden aan de wettelijke normen voor slagschaduwhinder.

Flora en fauna

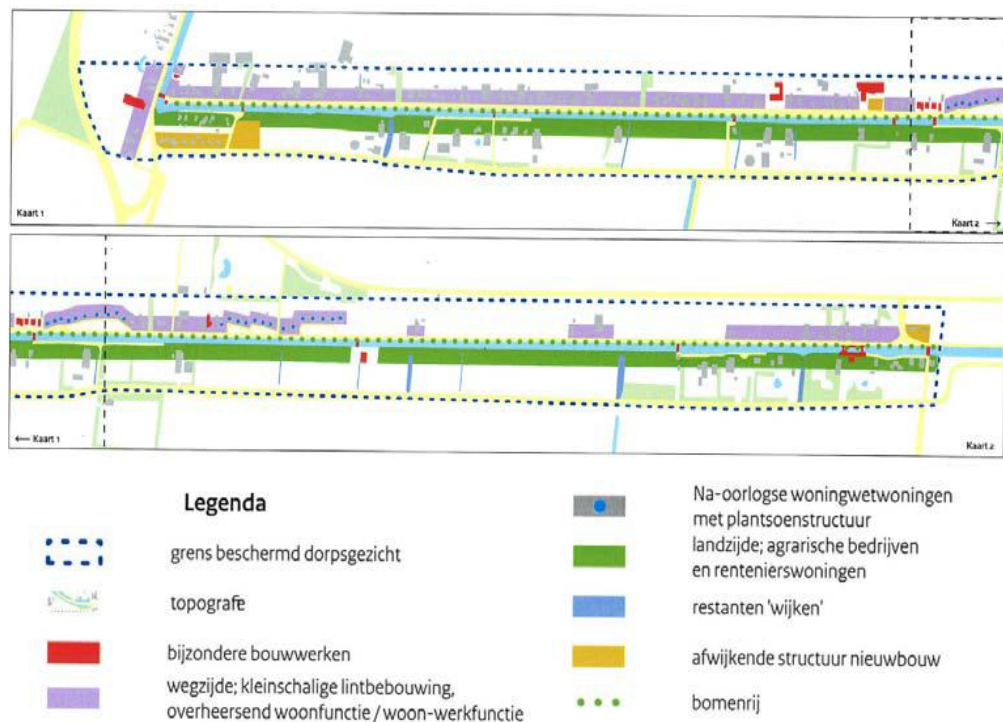
Bekeken zal worden wat de effecten van de windparken zijn op flora en fauna. Het zal hierbij voornamelijk gaan om de risico's voor vogels en vleermuizen op aanvaring, verstoring en

barrièrewerking. Ook worden de effecten op beschermde natuurgebieden in de omgeving van het windpark beschreven, zoals Natura 2000-gebieden. Indien significante effecten op Natura 2000-gebieden op basis van een voortoets niet op voorhand uit te sluiten zijn, zal een passende beoordeling uitgevoerd worden om de effecten nader te onderzoeken.

Cultuurhistorie en archeologie

In het MER wordt aangegeven of verwacht kan worden dat archeologische waarden in de bodem ter plaatse van de windturbines aanwezig zijn en welke maatregelen genomen kunnen worden om eventuele waarden te beschermen. Voor het aspect cultuurhistorie zijn de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), de Nota 'Cultuurhistorisch Kompas', opgesteld door de provincie Drenthe, en de gemeentelijke 'Archeologische Beleids- en Advieskaart', richtinggevend.⁸ Tevens wordt in het MER aandacht besteed aan het beschermd dorpsgezicht Annerveenschekanaal en Eexterveenschekanaal (Aanwijzingsbesluit, 2009) dat aan de noordkant van het plangebied is gelegen. Dit dorpsgezicht geniet een beschermde status binnen de grenzen zoals aangegeven in het bestemmingsplan Kanaaldorpen (2011), weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 4.1 Beschermd dorpsgezicht Annerveenschekanaal en Eexterveenschekanaal

Bron: Bestemmingsplan Kanaaldorpen (13-07-2011)

Landschap

Het MER besteedt aandacht aan de invloed van de windparken op het landschap. Aan de hand van visualisaties vanuit verschillende posities en eventuele *viewsheds*⁹ zal op objectieve wijze een indruk worden gegeven van de aanwezigheid van de windparken in het landschap. Dit zal gebeuren voor de verschillende inrichtingsvarianten.

⁸ Cultuurhistorisch Kompas, vastgesteld juni 2009 door provinciale staten Drenthe (zie: <http://www.provincie.drenthe.nl/publish/pages/25914/seo09061002rapportculthistkompas.pdf>)

⁹ Een *viewshed* geeft grafisch (op kaart) weer vanaf welke locaties in de omgeving van een windpark de windturbines gedurende welke periode per jaar te zien zijn.

Om meer grip te krijgen op de effecten van een windpark op het landschap wordt gewerkt met deelaspecten zoals invloed op landschappelijke structuur, invloed op de rust (dat wil zeggen hoe 'druk' oogt het windpark - geluid wordt separaat onderzocht), invloed op lokale openheid, etc. In het MER worden de toetsingscriteria voor deze verschillende deelaspecten nader gedefinieerd. Deze criteria worden gebruikt om de verschillende inrichtingsvarianten onderling te vergelijken en te beoordelen.

Afhankelijk van de grootte van de turbines en het oordeel hieromtrent van de Inspectie Verkeer en Waterstaat zal vanwege de luchtvaartveiligheid verlichting op de gondel van de turbines dienen te worden aangebracht. Dit aspect wordt eveneens meegenomen in het MER als het effect op zichtbaarheid wordt behandeld. Uiteraard wordt ruim aandacht besteed aan de windparkontwikkelingen in de nabijheid van het voornemen en in het bijzonder aan windpark De Drentse Monden, aangezien windparken Oostermoer en De Drentse Monden in onderlinge ruimtelijke samenhang ontwikkeld zullen worden. Windmolens zijn van relatief grote afstand zichtbaar. Daarom zal het onderzoek ten aanzien van het aspect landschap zich niet beperken tot uitsluitend het grondgebied van de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn.

Waterhuishouding

Voor de windparken worden enkele verhardingen aangebracht die effect op de waterhuishouding kunnen hebben, te weten fundatieoppervlak, transformatorstation, het inkoopstation en de infrastructuur van het windpark. De waterhuishouding wordt in het MER beoordeeld op een aantal punten en verwoord in de watertoets. Deze punten zijn grondwater, oppervlaktewater, hemelwaterafvoer en afvalwater.

Veiligheid

Om de veiligheid van de omgeving van de windparken te kunnen garanderen zal worden onderzocht welke veiligheidseffecten het plaatsen en in werking hebben van windturbines heeft. Het MER zal beschrijven hoe de veiligheid van omwonenden, verkeersdeelnemers (tevens zweefvliegverkeer van zweefvliegveld te Borgercompagnie) en van personen die in de onmiddellijke omgeving werken gewaarborgd is of kan worden. Onder andere aan de hand van het Handboek Risicozonering Windturbines zal worden gekeken welke veiligheidscontouren rondom de windturbines moeten worden aangehouden.

Onder het aspect veiligheid wordt ook naar de mogelijke beïnvloeding van straalpaden voor telecommunicatie gekeken, al is dit strikt genomen meer een hinder- dan een veiligheidsaspect.

Duurzame energieopbrengst en vermeden emissies

De belangrijkste reden om windinitiatieven te realiseren, is het opwekken van duurzame energie. Van de te onderscheiden alternatieven wordt daarom in het MER berekend hoeveel duurzame energie wordt opgewekt en welke bijdrage het kan leveren aan het behalen van de landelijke doelstelling van 6000 MW opgesteld vermogen. Ook wordt bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark vermijdt in vergelijking met de situatie dat dezelfde energie wordt opgewekt volgens conventionele wijze. Een vergelijking wordt gemaakt met de emissies van de huidige brandstofmix die wordt gebruikt in Nederland voor opwekking van elektriciteit. In het MER wordt tevens aandacht besteed aan hoeveel energie het kost om turbines te produceren en te plaatsen. Waar zinvol worden voor de verschillende inrichtingsvarianten de effecten zoals geluidsproductie, vogelslachtoffers, etc. gerelateerd aan de opgewekte energie (effect/kWh).

Verlichting en duisternis

In het kader van luchtvaartveiligheid moeten windturbines vaak worden voorzien van verlichting. Het MER beschrijft de noodzakelijke verlichting en de effecten hiervan op de omgeving. Verlichting heeft invloed op de duisternis en kan flora en fauna in het gebied beïnvloeden. Ook heeft dit aspect een effect op de zichtbaarheid van het park (en de windparkontwikkelingen in de nabijheid), hetgeen in het kader van de beoordeling van de effecten op het landschap aldaar wordt behandeld.

Beïnvloeding van LOFAR

In de gemeente Borger-Odoorn is ten zuidwesten van de windparklocatie het LOFAR radiotelescoopproject in uitvoering. Dit project bestaat uit een achttiental kleine antennevelden van elk circa 2 hectare, verspreid liggend in het kerngebied van LOFAR met een omvang van 400 hectare (zone 1), ten zuidwesten van de windparklocatie. Daaromheen bevindt zich een ruimere zone (zone 2) waarbinnen het gewenst is dat overleg over te ontplooiën activiteiten plaatsvindt en waarvoor de provincie Drenthe in haar omgevingsvisie aangeeft dat windmolens het LOFAR-project niet mogen hinderen. In zone 2 en ver daarbuiten bevinden zich de antennevelden van de buitenstations. De buitenstations (ieder circa 2 á 3 hectare groot) zijn verspreid over met name de noordelijke provincies van Nederland. Ook daarbuiten bevinden zich antennevelden over een gebied met een diameter van enkele honderden kilometers. De antennevelden zijn gekoppeld aan een supercomputer via een uitgestrekt glasvezelnetwerk; gezamenlijk vormen zij de radiotelescoop. Voor ieder van deze stations wordt een aparte planologische procedure gevolgd. Hoewel het plangebied voor windpark Oostermoer niet in zone 1 of 2 van het LOFAR-project is gelegen, kan mogelijk de aanwezigheid van een antennestation ten noorden van het plangebied relevant zijn. Onderzocht zal worden in welke mate beïnvloeding optreedt. Er zal worden bezien of en zo ja in hoeverre er mogelijkheden zijn om mogelijke negatieve invloeden uit te filteren, te voorkomen of anderszins te mitigeren. Voor het onderzoek naar de beïnvloeding en mogelijke mitigatie ervan zal relevante onafhankelijke deskundigheid ingeschakeld worden.

4.2 Effectbeoordeling

De omvang van het studiegebied – het gebied waarbinnen zich mogelijke effecten kunnen voordoen – verschilt per milieuaspect. In het algemeen is het studiegebied (aanzienlijk) groter dan het plangebied: het gebied waarbinnen zich de voorgenomen activiteit afspeelt.

De verwachte effecten worden beschreven en beoordeeld aan de hand van beoordelingscriteria. Soms is dit een harde parameterwaarde die door de overheid is aangewezen als een norm (getal). Bijvoorbeeld de grenswaarde voor geluidshinder. Het nulalternatief fungeert als referentie voor de beoordeling van de effecten. De effectbeschrijving zal waar mogelijk en zinvol met cijfers onderbouwd worden. Waar effecten niet cijfermatig kunnen worden getoetst, gebeurt dit kwalitatief door deskundigen op basis van het relevante wettelijke- en beleidskader. Naast blijvende effecten wordt ook aandacht besteed aan tijdelijke en/of omkeerbare gevolgen. Ook wordt, waar relevant, aangegeven of cumulatie met andere effecten en plannen kan optreden.

In tabel 4.1 is het concept beoordelingskader weergegeven dat in het MER definitief vastgesteld zal worden. Per milieuaspect is aangegeven welke criteria worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld (kwantitatief en/of kwalitatief).

Tevens is aangegeven in de laatste kolom of verwacht kan worden dat er sprake is of zou kunnen zijn van (cumulatie van) effecten vanuit de samenhang tussen windpark Drentse Monden en Oostermoer.

Tabel 4.1 Beoordelingscriteria per milieuaspect

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling	Samenhang
Geluid	<ul style="list-style-type: none"> Aantal geluidgevoelige objecten binnen geluidsniveaucontouren 	Kwantitatief	Nee
Slagschaduw	<ul style="list-style-type: none"> Aantal woningen binnen schaduwduurcontouren 	Kwantitatief	Nee
Flora en fauna	<ul style="list-style-type: none"> Beschermde gebieden Beschermde soorten Aantasting ecologische relaties 	Kwalitatief en kwantitatief (soorten)	Ja
Cultuurhistorie en archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Aantasting cultuurhistorische waarden Aantasting archeologische waarden 	Kwalitatief	Nee
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> Invloed op landschappelijke structuur Herkenbaarheid opstellingen Invloed op de rust Invloed op lokale openheid Invloed op regionale openheid Zichtbaarheid 	Kwalitatief	Ja
Waterhuishouding	<ul style="list-style-type: none"> Grondwater (kwaliteit) Oppervlaktewater (aanwezigheid, kwaliteit) Hemelwaterafvoer Afvalwater 	Kwalitatief	Nee
Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> Bebouwing Wegen (weg, water, rail) Industrie Ondergrondse transportleidingen en kabels Bovengrondse leidingen Hoogspanningsleidingen Dijklichamen en waterkeringen Straalpaden t.b.v. telecommunicatie Vliegverkeer Zweefvliegveld Borgercompagnie 	Kwantitatief (aantal objecten binnen de veiligheidscontour)	Mogelijk
Duurzame Energieopbrengst en vermeden emissies	<ul style="list-style-type: none"> Opbrengst CO₂-emissiereductie Vermeden zuurequivalenten 	Kwantitatief, resp. in MWh, Kton en Kton	Ja
Verlichting en duisternis	<ul style="list-style-type: none"> Benodigde luchtvaartverlichting Effecten op duisternis en flora en fauna 	Kwalitatief	Ja
Beïnvloeding van LOFAR	<ul style="list-style-type: none"> Beïnvloeding van de waarnemingsmogelijkheden van de LOFAR radiotelescoop (mogelijk opgesplitst in criteria voor verschillende beïnvloedingsaspecten) 	Kwalitatief (mogelijk ook deels kwantitatief)	Mogelijk

Om de effecten van de alternatieven per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een + / - score beoordeeld. Hiervoor wordt de volgende beoordelingsschaal gehanteerd:

Tabel 4.2 Beoordelingsschaal

Score	Oordeel ten opzicht van de referentiesituatie (nulalternatief)
--	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie
+	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare verbetering van het milieu

Indien de effecten marginaal zijn, wordt dit in de voorkomende gevallen aangeduid met 0/+ (marginaal positief) of 0/- (marginaal negatief).

4.3 Mitigerende maatregelen

De in het MER aan te geven milieueffecten kunnen door middel van het uitvoeren van mitigerende maatregelen verzacht worden of teniet worden gedaan. In het MER worden deze maatregelen genoemd en beschreven. Een voorbeeld van een mitigerende maatregel is het stilzetten van de turbine op momenten dat er slagschaduw hinder optreedt.

4.4 Leemten in kennis

In het MER zal worden aangegeven welke belangrijke informatie ontbreekt en welke gevolgen dit heeft voor de effectvoorspelling. Waar mogelijk zal worden aangegeven welke aanvullende onderzoeken deze leemten kunnen wegnemen.

4.5 Evaluatie

In het MER zal aangegeven worden welke milieuaspecten tijdens en na het realiseren van het voornemen gemonitord en geëvalueerd dienen te worden, teneinde na te gaan wat de daadwerkelijk optredende milieueffecten zijn. Eventueel kunnen op basis daarvan maatregelen getroffen worden.

5 PROCEDURES EN BESLUITVORMING

5.1 Rijkscoördinatierегeling en rijksinpassingsplan

In artikel 9b, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998, is bepaald dat “de procedure, bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet ruimtelijke ordening” van toepassing is op windenergieprojecten met een vermogen van tenminste 100 MW. Deze procedure wordt kortweg aangeduid met de term rijkscoördinatierегeling (RCR). Met behulp van de rijkscoördinatierегeling zorgt de rijksoverheid bij projecten van nationaal belang voor de ruimtelijke besluitvorming. Dit betekent dat het onderhavige windenergieproject een door het rijk gecoördineerde ruimtelijke procedure doorloopt. Hierbij stellen de ministers van EL&I en IenM het rijksinpassingsplan op dat de plaatsing van windturbines en bijbehorende infrastructuur en netaansluiting mogelijk moet maken. Een rijksinpassingsplan is een ruimtelijk besluit van het Rijk, dat vergelijkbaar is met een bestemmingsplan. Als tweede onderdeel van de rijkscoördinatierегeling is coördineert het rijk de procedures voor de vergunningen en andere besluiten. Er is altijd een minister die als projectminister optreedt. Bij energieprojecten is dat de minister van EL&I.

In de rijkscoördinatierегeling worden het rijksinpassingsplan en de overige besluiten (vergunningen) die voor een project nodig zijn, tegelijkertijd en in onderling overleg voorbereid. Alle besluiten voor een project worden tegelijkertijd in ontwerp ter inzage gelegd. Op dat moment kan iedereen daarop een reactie geven, ook wel 'zienswijze' genoemd. De overheden nemen daarna de definitieve besluiten ook weer tegelijkertijd, rekening houdend met de ontvangen adviezen en zienswijzen. Als een burger of organisatie het niet eens is met één of meer van de besluiten, kan hij/zij in beroep gaan bij de Raad van State. De Ministers van EL&I en IenM stellen samen het rijksinpassingsplan vast. Verder blijven bij rijkscoördinatie de verantwoordelijkheden voor de verlening van de vergunningen (de bevoegdheid) ongewijzigd:

- De initiatiefnemers blijven verantwoordelijk voor een goede projectvoorbereiding en het aanvragen van alle benodigde vergunningen;
- De vergunningen, ook wel 'uitvoeringsbesluiten' genoemd, blijven de verantwoordelijkheid van dezelfde overheden als wanneer het project niet door het rijk gecoördineerd zou worden. De projectminister bepaalt echter in overleg met de betrokken overheden wanneer alle ontwerpbesluiten en definitieve besluiten genomen worden. Ook verzorgt de projectminister de terinzagelegging.

5.2 M.e.r.-procedure

In hoofdstuk 1 is aangegeven dat de wet voorschrijft dat de procedures voor het project-m.e.r. en het plan-m.e.r. gecombineerd en gelijktijdig moeten worden doorlopen en ook dat in beginsel één gecombineerd MER wordt gemaakt.¹⁰ Ook is de m.e.r.-procedure reeds kort beschreven. In deze paragraaf wordt uitgebreider weergegeven welke stappen in een m.e.r.-procedure worden doorlopen.

Mededeling van voornemen aan bevoegd gezag

Omdat in de combinatieprocedure sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplichtig besluit op aanvraag (i.c. de m.e.r.-beoordelingsplichtige omgevingsvergunning), vereist artikel 7.27, eerste lid, Wm dat de initiatiefnemer mededeling doet aan het bevoegd gezag van het

¹⁰ zie artikel 3.35, zesde lid van de Wet ruimtelijke ordening en artikel 14.4b van de Wet milieubeheer.

voornemen om een aanvraag te doen voor een m.e.r.-beoordelingsplichtig besluit en daarmee automatisch voor een plan-m.e.r. Het desbetreffende bevoegd gezag is het bevoegd gezag voor de vergunning.

Openbare kennisgeving

De bevoegde gezagen geven openbaar kennis van het voornemen om een m.e.r.-plichtig besluit voor te bereiden. Daarin staat dat stukken ter inzage worden gelegd, waar en wanneer dit gebeurt, dat er gelegenheid is zienswijzen in te dienen, aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn en of de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) om advies zal worden gevraagd over de voorbereiding van het plan.

Raadpleging adviseurs en betrokken bestuursorganen over reikwijdte en detailniveau

Het bevoegd gezag raadpleegt de adviseurs en de overheidsorganen die bij de voorbereiding van het plan moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Het raadplegen van de Commissie m.e.r. is niet verplicht, maar wordt vrijwillig gedaan om zodoende een onafhankelijk advies op de inhoud van het op te stellen MER te hebben. Raadpleging gebeurt door de nu voorliggende concept notitie reikwijdte en detail, waarin de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER wordt beschreven, naar de adviseurs, betrokken bestuursorganen en de Commissie m.e.r. te verzenden.

Zienswijzen indienen

De concept notitie reikwijdte en detail wordt in het kader van de bovengenoemde openbare kennisgeving ter inzage gelegd zodat door eenieder zienswijzen kunnen worden ingebracht.

Vaststellen reikwijdte en detailniveau van het MER

Alhoewel niet verplicht, ligt het voor de hand om de definitieve notitie reikwijdte en detailniveau, voor het op te stellen MER vast te stellen. Daarbij zullen de ingekomen zienswijzen, het advies van de betrokken overheidsorganen en het advies van de Commissie m.e.r. worden meegenomen. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het project-m.e.r.-deel van de notitie en het Rijk voor het plan-m.e.r.-deel.

Opstellen MER

Het gaat hier dus om een gecombineerd plan- en project-MER. De eisen waaraan het MER moet voldoen zijn beschreven in artikel 7.7 en artikel 7.23, eerste lid, Wm (en uiteraard de definitieve notitie reikwijdte en detail). Samengevat moet het MER in elk geval bevatten/beschrijven:

- het doel van het project;
- een beschrijving van het project en de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven, zowel (bijvoorbeeld) qua ligging als qua uitvoeringswijze;
- welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
- voor welk(e) besluit(en) het MER wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het project al aan het MER vooraf zijn gegaan;
- een beschrijving van de 'huidige situatie en de autonome ontwikkeling' in het plangebied;
- Welke gevolgen het project en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de 'autonome ontwikkeling';
- effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;
- leemten in kennis;

- een publiekssamenvatting.

Openbaar maken van het MER en raadpleging Commissie m.e.r.

Het MER wordt ter inzage gelegd en voor advies verzonden aan de Commissie m.e.r.. De ter inzage legging gebeurt in principe gelijktijdig met de ter inzage legging van het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpvergunningen.

Zienswijzen indienen

Iedereen kan zienswijzen indienen op het MER, ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpvergunningen. De termijn daarvoor is 6 weken.

Advies Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. geeft eveneens een advies op de inhoud van het MER (toetsingsadvies) waarbij zij de ingekomen zienswijzen betreft. Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. aanleiding tot het maken van een aanvulling op het MER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of accenten te leggen.

Vaststellen plan inclusief motivering

Het bevoegd gezag stelt de definitieve plannen alsmede de vergunningen vast en geeft daarbij aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven milieugevolgen en wat de overwegingen zijn met betrekking tot de in het MER beschreven alternatieven, de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r.

Bekendmaken plan

De vastgestelde plannen en vergunningen worden bekendgemaakt. Daarna start de fase van een mogelijk beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State. Behandeling van bezwaren bij een rechtbank wordt bij toepassing van de rijkscoördinatie-regeling overgeslagen.

Evaluatie

Het bevoegd gezag evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen en neemt zo nodig maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken.

5.3 Nog te nemen besluiten

Voordat met de uitvoering van de voorgenomen activiteiten kan worden begonnen zijn er nog verschillende besluiten nodig.

Voor het planologisch mogelijk maken van het windpark is een nieuw ruimtelijk kader (het inpassingsplan) nodig in het kader van de Wro. Op grond van onder andere het MER zal hierover een besluit genomen worden (zie paragraaf 5.1).

Voor de aanleg van het windpark is een omgevingsvergunning nodig, waarin vergunningen voor diverse aspecten zijn opgenomen (bouw, milieu, etc.). Mogelijk is eveneens een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Waterwet nodig. Ruimtelijk plan en vergunningen zullen middels de rijkscoördinatie-regeling gecoördineerd (tegelijktijd) in procedure gaan.

5.4 Informatie en inspraak

Voor dit project zijn er twee formele inspraakmomenten. De eerste inspraakperiode volgt op de publicatie van deze notitie. Het is dan voor ieder mogelijk voorstellen te doen voor aspecten of alternatieven die in het MER aan de orde moeten komen. De tweede inspraakperiode vindt plaats na de terinzagelegging van het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpbesluiten en het bijbehorend MER. De plaatsen en tijden van deze terinzageleggingen zullen bekend gemaakt worden door middel van publicatie in één of meerdere dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze. Na verwerking van de zienswijzen zullen de definitieve besluiten worden vastgesteld. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend op een of meerdere ontwerpbesluiten kunnen beroep instellen bij de Raad van State.

Zienswijzen kunnen gedurende de terinzagelegging onder vermelding van 'Startnotitie windpark Oostermoer' worden gestuurd naar Bureau Energieprojecten. Voor windpark De Drentse Monden heeft de concept notitie reikwijdte en detail van 24 juni tot 4 augustus 2011 ter inzage gelegen. Zienswijzen die in deze periode ten aanzien van de startnotitie windpark De Drentse Monden zijn ingediend, hoeven niet opnieuw te worden ingediend.

Adresgegevens voor het indienen van schriftelijke zienswijzen:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windpark Oostermoer en windpark De Drentse Monden
Postbus 223
2250 AE Voorschoten

Meer informatie over het initiatief is te verkrijgen bij:

Windpark Oostermoer

T.a.v. Dhr. E. Bots
Postbus 4098
3502 HB Utrecht
+31 (0) 30 753 31 00
Eelco.bots@windunie.nl

Dhr. J.A.M. Mentink
Bosje 2
9511 TD Gierterveen

Windpark De Drentse Monden

Dhr. H.W. ten Have
1e Exloërmond 122
9573 PG Eerste Exloërmond
+31 (0) 6 497 186 12
h.w.ten.have@gmail.com

Dhr. A. Vermeulen
Postbus 3141
7500 DC Enschede
+31 (0) 53 434 12 00
a.vermeulen@raedthuys.nl

Bijlage 1 Gebruikte afkortingen en begrippen

Alternatief

Andere wijze dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen.

Ashoogte

De hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het maaiveld.

Autonome ontwikkeling

Veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als noch de voorgenomen activiteit, noch een van de alternatieven worden gerealiseerd. Zie ook 'nulalternatief' en 'referentiesituatie'.

Bevoegd gezag

In het kader van de Wet milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening: één of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen waarvoor het Milieueffectrapport wordt opgesteld.

Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.)

Commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport en in een latere fase in het toetsingsadvies over de kwaliteit van het milieueffectrapport.

Concept notitie R&D

Zie bij 'Notitie R&D'.

Initiatiefnemer

Degene die een m.e.r.-plichtige activiteit wil ondernemen, in dit geval (voor Oostermoer) Windunie Development en twee groepen agrariërs en grondeigenaren.

Mitigatie

Het verminderen van nadelige effecten (op het milieu) door het treffen van bepaalde maatregelen.

Milieueffectrapportage (m.e.r.)

De procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld.

MER

Milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven of varianten de te verwachten gevolgen

voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven.

MW

Megawatt = 1.000 kilowatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van elektrisch vermogen.

Notitie R&D

Dit staat voor 'notitie reikwijdte en detail(niveau)'. Deze notitie wordt vastgesteld op basis van de concept notitie reikwijdte en detail(niveau) (ook wel 'startnotitie' genoemd) en de daarop ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen. Inhoudelijk geeft de notitie reikwijdte en detailniveau aan wat (reikwijdte) en met welke diepgang (detailniveau) onderzocht en beschreven dient te worden in het milieueffectrapport (het MER).

Nul-alternatief

Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de andere alternatieven.

Plangebied

Het gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied.

Referentiesituatie

Zie 'Nul-alternatief'.

Richtlijnen

Document waarin het bevoegd gezag aangeeft wat er in het MER tenminste moet worden onderzocht.

Rotordiameter

De diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen (wieken) van de windturbine worden bestreken.

Studiegebied

Het gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.

Tiphoogte

Maat die voor windturbines wordt gebruikt om de maximale hoogte vanaf de grond aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiphoogte is gelijk aan de ashoogte + halve rotordiameter.

Varianten

Mogelijkheid om via (een) iets andere deelactiviteit(en) de doelstelling(en) in redelijke mate te realiseren. Dit wordt niet als complete activiteit beschreven in het MER (want dan zou er sprake zijn van een alternatief).

Wettelijke adviseurs

Adviseurs die geraadpleegd worden door het bevoegd gezag teneinde een advies te krijgen over het plan en het MER. Veelal gaat het hierbij om de Regionale Inspectie van het

Ministerie van IenM, de lokale afdeling van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het waterschap en eventueel buurgemeenten en provincie(s).